

**Bruxelles, 13. lipnja 2025.
(OR. en)**

**10274/25
ADD 4**

**Međuinstitucijski predmet:
2025/0163(NLE)**

**AELE 52
CH 18
MI 395
ESPACE 47**

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	13. lipnja 2025.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2025) 308 annex
Predmet:	PRILOG Prijedlogu odluke Vijeća o potpisivanju, u ime Europske unije, širokog paketa sporazuma radi učvršćivanja, produbljivanja i proširenja bilateralnih odnosa sa Švicarskom Konfederacijom i o privremenoj primjeni Sporazuma o uvjetima sudjelovanja Švicarske Konfederacije u Agenciji Europske unije za svemirski program

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 308 - Annex 4.

Priloženo: COM(2025) 308 annex

Bruxelles, 13.6.2025.
COM(2025) 308 final

ANNEX 4

PRILOG

Prijedlogu odluke Vijeća

o potpisivanju, u ime Europske unije, širokog paketa sporazuma radi učvršćivanja, produbljivanja i proširenja bilateralnih odnosa sa Švicarskom Konfederacijom i o privremenoj primjeni Sporazuma o uvjetima sudjelovanja Švicarske Konfederacije u Agenciji Europske unije za svemirski program

PROTOKOL O IZMJENI
UZ SPORAZUM
IZMEĐU EUROPSKE ZAJEDNICE
I ŠVICARSKE KONFEDERACIJE
O UZAJAMNOM PRIZNAVANJU
OCJENA SUKLADNOSTI

EUROPSKA UNIJA, dalje u tekstu „Unija”,

i

ŠVICARSKA KONFEDERACIJA, dalje u tekstu „Švicarska”,

dalje u tekstu „ugovorne stranke”,

UZIMAJUĆI U OBZIR Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o uzajamnom priznavanju ocjena sukladnosti, sastavljen u Luxembourg 21. lipnja 1999., koji je stupio na snagu 1. lipnja 2002. (dalje u tekstu „Sporazum”),

BUDUĆI DA su ugovorne stranke postigle dogovor o širokom bilateralnom paketu, uključujući Institucionalni protokol uz ovaj Sporazum, radi stabilizacije i razvoja međusobnih odnosa u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje;

BUDUĆI DA je u okviru tog opsežnog bilateralnog paketa potrebno ažurirati određene odredbe Sporazuma,

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

ČLANAK 1.

Izmjene Sporazuma

Sporazum se mijenja kako slijedi:

1. članak 1. zamjenjuje se sljedećim tekstom:

„ČLANAK 1.

Svrha

1. Zajednica i Švicarska uzajamno prihvaćaju izvješća, potvrde, odobrenja i oznake sukladnosti koje izdaju tijela priznata u skladu s postupcima iz ovog Sporazuma (dalje u tekstu „priznata tijela za ocjenjivanje sukladnosti”) i izjave proizvođača o sukladnosti kojima potvrđuju sukladnost sa zahtjevima druge stranke za proizvode iz poglavlja 11. odjeljka I. točke A Priloga 1. u trenutku stupanja na snagu Protokola o izmjeni uz ovaj Sporazum.

2. Radi izbjegavanja dvostrukih postupaka Zajednica i Švicarska uzajamno prihvaćaju izvješća, potvrde, odobrenja i oznake sukladnosti koje izdaju priznata tijela za ocjenjivanje sukladnosti i izjave proizvođača o sukladnosti kojima potvrđuju sukladnost sa zahtjevima druge stranke u područjima obuhvaćenima člankom 3. Izvješća, potvrde, odobrenja i izjave proizvođača o sukladnosti potvrđuju sukladnost sa zakonodavstvom Zajednice i mogu upućivati na odgovarajuće švicarske odredbe donesene ili zadržane u skladu s člankom 5. stavkom 2. Institucionalnog protokola. Oznake sukladnosti koje zahtijeva zakonodavstvo jedne stranke moraju se staviti na proizvode stavljene na tržište te stranke.”;

2. Članak 3. zamjenjuje se sljedećim:

„ČLANAK 3.

Područje primjene

1. Ovaj se Sporazum odnosi na obvezne postupke ocjenjivanja sukladnosti koji proizlaze iz zakona i drugih propisa navedenih u Prilogu 1., a kad je riječ o odredbama obuhvaćenima člankom 1. stavkom 2., na odgovarajuće švicarske odredbe donesene ili zadržane u skladu s člankom 5. stavkom 2. Institucionalnog protokola.

2. U Prilogu 1. utvrđeni su proizvodni sektori obuhvaćeni ovim Sporazumom. Prilog je podijeljen na sektorska poglavlja koja se u načelu dalje dijele kako slijedi:

odjeljak I.: zakoni i drugi propisi;

odjeljak II.: tijela za ocjenjivanje sukladnosti;

odjeljak III.: tijela za imenovanje;

odjeljak IV.: posebna pravila za imenovanje tijela za ocjenjivanje sukladnosti;

odjeljak V.: dodatne odredbe.

3. U Prilogu 2. nalaze se opća pravila koja se primjenjuju na imenovanje tijela za ocjenjivanje sukladnosti.”;

3. Članak 9. zamjenjuje se sljedećim:

„ČLANAK 9.

Provedba Sporazuma

1. Stranke surađuju na zadovoljavajućoj primjeni zakona i drugih propisa navedenih u Prilogu 1., a kad je riječ o odredbama obuhvaćenima člankom 1. stavkom 2., odgovarajućih švicarskih odredaba donesenih ili zadržanih u skladu s člankom 5. stavkom 2.

Institucionalnog protokola.

2. Tijela za imenovanje odgovarajućim sredstvima osiguravaju da se priznata tijela za ocjenjivanje sukladnosti u okviru njihove nadležnosti pridržavaju općih načela imenovanja iz Priloga 2., podložno odredbama Priloga 1. odjeljka IV.

3. Priznata tijela za ocjenjivanje sukladnosti na odgovarajući način surađuju u okviru rada na koordinaciji i usporedbi koji provodi svaka stranka za sektore obuhvaćene Prilogom 1. kako bi se omogućila ujednačena primjena postupaka ocjenjivanja sukladnosti predviđenih zakonodavstvom stranaka iz ovog Sporazuma. Tijela za imenovanje ulažu sve moguće napore kako bi zajamčila odgovarajuću suradnju priznatih tijela za ocjenjivanje sukladnosti.”;

4. Članak 10. zamjenjuje se sljedećim:

„ČLANAK 10.

Zajednički odbor

1. Osniva se Zajednički odbor (dalje u tekstu „Odbor”).

Odbor čine predstavnici stranaka.

2. Odborom supredsjedaju predstavnik Unije i predstavnik Švicarske.

3. Odbor ima sljedeće zadaće:

- (a) osigurava pravilno funkcioniranje i djelotvorno upravljanje i primjenu ovog Sporazuma;
- (b) služi kao forum za uzajamno savjetovanje i stalnu razmjenu informacija između stranaka, posebno za potrebe pronalaženja rješenja za sve poteškoće u tumačenju ili primjeni Sporazuma ili pravnog akta Unije na koji se upućuje u Sporazumu u skladu s člankom 10. Institucionalnog protokola uz ovaj Sporazum;
- (c) strankama daje preporuke o pitanjima koja se odnose na ovaj Sporazum;
- (d) donosi odluke kad je to predviđeno u ovom Sporazumu i na zahtjev jedne od stranaka donosi odluku o dodavanju poglavlja u Prilog 1. ovom Sporazumu; i
- (e) nadležan je za:
 - utvrđivanje postupaka za obavljanje provjera iz članka 7.,
 - utvrđivanje postupaka za obavljanje provjera iz članka 8.,

- odlučivanje o priznavanju tijela za ocjenjivanje sukladnosti osporenih sukladno članku 8.,
- odlučivanje o povlačenju priznanja priznatih tijela za ocjenjivanje sukladnosti osporenih sukladno članku 8., i
- na prijedlog jedne od stranaka prema potrebi donosi odluku o izmjeni Priloga 2. radi postizanja usklađenosti.

4. Odbor djeluje na temelju konsenzusa.

Njegove su odluke obvezujuće za stranke, koje poduzimaju sve mjere potrebne za njihovu provedbu.

5. Odbor se sastaje najmanje jednom godišnje naizmjenično u Bruxellesu i Bernu, osim ako supredsjedatelji odluče drukčije. Sastaje se i na zahtjev bilo koje stranke. Supredsjedatelji se mogu dogovoriti da se sastanak Odbora održi putem videokonferencije ili telekonferencije.

6. Odbor donosi svoj poslovnik i po potrebi ga ažurira.

7. Odbor može odlučiti osnovati bilo koju radnu skupinu ili skupinu stručnjaka koja mu može pomagati u izvršavanju dužnosti.”;

5. Članak 11. zamjenjuje se sljedećim:

„ČLANAK 11.

Priznavanje, povlačenje priznavanja, izmjena područja primjene i obustava rada tijela za ocjenjivanje sukladnosti

1. Sljedeći postupak primjenjuje se na priznavanje tijela za ocjenjivanje sukladnosti na temelju zahtjeva iz relevantnih poglavlja Priloga 1., a kad je riječ o odredbama obuhvaćenima člankom 1. stavkom 2., iz odgovarajućih švicarskih odredaba donesenih ili zadržanih u skladu s člankom 5. stavkom 2. Institucionalnog protokola:

- (a) stranka koja želi priznati tijelo za ocjenjivanje sukladnosti u pisanom obliku obavještuje drugu stranku o svojem prijedlogu u tu svrhu i dodaje sve odgovarajuće podatke u zahtjev;
- (b) ako druga stranka prihvati prijedlog ili u roku od 60 dana od obavijesti o prijedlogu ne podnese prigovor, tijelo za ocjenjivanje sukladnosti smatra se priznatim tijelom za ocjenjivanje sukladnosti u skladu s uvjetima iz članka 5.;
- (c) ako druga stranka u roku od 60 dana podnese prigovor u pisanom obliku, primjenjuje se članak 8.

2. Stranka može povući ili obustaviti priznanje ili povući obustavu priznanja tijela za ocjenjivanje sukladnosti u svojoj nadležnosti. Ta je stranka obvezna odmah u pisanom obliku obavijestiti drugu stranku o svojoj odluci i datumu takve odluke. Povlačenje, obustava ili uklanjanje obustave stupa na snagu na taj dan. Takvo se povlačenje ili obustava navodi na zajedničkom popisu priznatih tijela za ocjenjivanje sukladnosti navedenih u Prilogu 1.
3. Stranka može predložiti izmjene područja djelovanja priznatog tijela za ocjenjivanje sukladnosti u svojoj nadležnosti. Za proširenja i smanjenja područja primjene primjenjuju se postupci utvrđeni u članku 11. stavcima 1. i 2.
4. U iznimnim okolnostima stranka može osporiti tehničku stručnost priznatih tijela za ocjenjivanje sukladnosti u nadležnosti druge stranke. U tom se slučaju primjenjuje članak 8.
5. Stranke ne trebaju priznati izvješća, potvrde, odobrenja i ocjene sukladnosti koje tijelo za ocjenjivanje sukladnosti izda nakon povlačenja ili obustave njegova priznanja. Stranke su dužne nastaviti priznavati izvješća, potvrde, odobrenja i ocjene sukladnosti koje je tijelo za ocjenjivanje sukladnosti izdalo prije povlačenja njegova priznanja, osim u slučaju da nadležno tijelo za imenovanje ograniči ili ukine njihovu valjanost. Stranka u čijoj nadležnosti djeluje nadležno tijelo za imenovanje obvezna je u pisanom obliku obavijestiti drugu stranku o svim promjenama u vezi s ograničenjem ili ukidanjem valjanosti.”;

6. članak 12. stavlja se izvan snage;

7. članak 13. mijenja se kako slijedi:

(a) naslov se zamjenjuje sljedećim:

„Obveza čuvanja poslovne tajne”;

(b) sljedeći tekst umeće se kao drugi stavak:

„Tehničkim prilagodbama odgovarajućih poglavlja Priloga 1. mogu se utvrditi posebne odredbe za zaštitu informacija iz prvog stavka.”;

8. novi članak umeće se kako slijedi:

„ČLANAK 13.a

Klasificirani podaci i osjetljivi neklasificirani podaci

1. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao zahtjev da ugovorna stranka stavi na raspolaganje klasificirane podatke.

2. S klasificiranim podacima ili materijalom koji su stranke dostavile ili razmijenile na temelju ovog Sporazuma postupa se i štiti ih se u skladu sa Sporazumom između Švicarske Konfederacije i Europske unije o sigurnosnim postupcima za razmjenu klasificiranih podataka, potpisanim u Bruxellesu 28. travnja 2008., i sigurnosnim dogovorima za njegovu provedbu.

3. Odbor odlukom donosi upute za postupanje kako bi se osigurala zaštita osjetljivih neklasificiranih podataka koje razmjenjuju stranke.”;

9. Članak 17. zamjenjuje se sljedećim:

„ČLANAK 17.

Teritorijalno područje primjene

Ovaj se Sporazum primjenjuje, s jedne strane, na području na kojem se primjenjuju Ugovor o Europskoj uniji i Ugovor o funkcioniranju Europske unije i pod uvjetima utvrđenima u tim Ugovorima te, s druge strane, na državnom području Švicarske.”.

ČLANAK 2.

Izmjene Priloga 1.

Prilog 1. mijenja se kako slijedi:

1. iza popisa poglavlja umeće se sljedeći tekst:

„OPĆE ODREDBE

ČLANAK 1.

Osim ako je drukčije predviđeno u tehničkim prilagodbama, smatra se da prava i obveze država članica Unije propisane u pravnim aktima Unije uključenima u ovaj Prilog vrijede i za Švicarsku. To se primjenjuje uz potpuno poštovanje Institucionalnog protokola uz ovaj Sporazum. Radi jasnoće, s obzirom na posebnosti ovog Sporazuma prethodno navedeno primjenjuje se samo ako su ta prava i obveze obuhvaćeni područjem primjene Sporazuma.

ČLANAK 2.

1. Ako država članica Unije treba Europskoj komisiji (dalje u tekstu „Komisija”) dostaviti određene informacije, Švicarska takve informacije Komisiji dostavlja preko Odbora. Ako Komisija treba dostaviti informacije jednoj ili više država članica Unije, Švicarskoj te informacije dostavlja preko Odbora, osim ako nije drukčije predviđeno tehničkim prilagodbama određenih poglavlja ovog Priloga.

2. Ako nadležna tijela država članica Unije trebaju dostaviti informacije nadležnim tijelima druge države članice Unije, te informacije dostavljaju i švicarskim nadležnim tijelima i pritom obavješćuju Komisiju, osim ako nije drukčije predviđeno tehničkim prilagodbama određenih poglavlja ovog Priloga. Švicarska nadležna tijela dostavljaju informacije nadležnim tijelima država članica Unije i o tome obavješćuju Komisiju.

3. Odbor može na temelju tehničkih prilagodbi određenih poglavlja ovog Priloga dogovoriti odgovarajuća rješenja za izravnu razmjenu informacija u područjima u kojima je potreban brz prijenos informacija.

4. Stavci 1. i 2. ne dovode u pitanje sektorska pravila ni dogovore koji se primjenjuju na razmjenu informacija putem informacijskih sustava.

ČLANAK 3.

Ako u skladu s pravnim aktom Unije utvrđenom u ovom Prilogu nadležna tijela država članica Unije ili gospodarski subjekti u državama članicama Unije moraju dostaviti informacije ili podatke digitalnim alatima, te ako je to relevantno za provedbu ovog Sporazuma, u svim poglavljima ovog Priloga utvrđuje se mogu li ih švicarska nadležna tijela i gospodarski subjekti u Švicarskoj dostaviti preko odgovarajućeg švicarskog sučelja. Ako je korištenje takvog sučelja dopušteno na temelju određenog poglavlja ovog Priloga, opseg i uvjeti takvog korištenja dogovaraju se i utvrđuju u istom poglavlju.

ČLANAK 4.

1. Kad god se pravnim aktima Unije utvrđenima u ovom Prilogu ili odgovarajućim švicarskim odredbama donesenima ili zadržanima u skladu s člankom 5. stavkom 2.

Institucionalnog protokola propisuju posebne obveze gospodarskim subjektima, osobama ili subjektima s poslovnim nastanom u Uniji ili Švicarskoj i obrnuto, te obveze mogu, kad je to relevantno za potrebe provedbe ovog Sporazuma, ispuniti i gospodarski subjekti, osobe ili subjekti s poslovnim nastanom u Švicarskoj ili Uniji i obrnuto, osim ako nije drukčije predviđeno tehničkim prilagodbama određenih poglavlja ovog Priloga.

2. Kad god se pravnim aktima Unije utvrđenima u ovom Prilogu ili odgovarajućim švicarskim odredbama donesenima ili zadržanima u skladu s člankom 5. stavkom 2.

Institucionalnog protokola predviđa da gospodarski subjekt, osoba ili subjekt iz prvog stavka ovog članka trebaju staviti na raspolaganje određenu informaciju nadležnim tijelima stranke, ta tijela mogu se obratiti nadležnim tijelima druge stranke ili stupiti u izravan kontakt s tim gospodarskim subjektima, osobama ili subjektima na području druge stranke da bi dobila tu informaciju.”;

2. u poglavlju 4. sljedeća se rečenica umeće na mjesto koje će se odrediti kad se obave tehničke radnje:

„Radi jasnoće, Švicarska će sudjelovati u Odboru za medicinske proizvode i Koordinacijskoj skupini za medicinske proizvode kao promatrač u skladu s odgovarajućim poslovnikom.”;

3. u poglavlju 5. nakon naslova umeće se sljedeći stavak:

„Ovo poglavlje obuhvaća aparate na plinovita goriva kako su definirani u Uredbi (EU) 2016/426 navedene u točki 1. odjeljka I. ovog poglavlja, kao i zahtjeve za energetske učinkovitost i emisije toplovodnih kotlova na tekuća ili plinovita goriva kako su definirani u Direktivi 92/42/EEZ navedene u točki 2. odjeljka I. ovog poglavlja.”;

4. u poglavlju 5. odjeljak I. zamjenjuje se sljedećim tekstom:

„Odjeljak I.

Zakoni i drugi propisi

Odredbe obuhvaćene člankom 1. stavkom 2.

Europska unija	1.	Uredba (EU) 2016/426 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o aparatima na plinovita goriva i stavljanju izvan snage Direktive 2009/142/EZ (SL L 81, 31.3.2016., str. 99.).
	2.	Direktiva Vijeća 92/42/EEZ od 21. svibnja 1992. o zahtjevima za stupanj djelovanja novih toplovodnih kotlova na tekuća ili plinovita goriva (SL L 167, 22.6.1992., str. 17.), kako je zadnje izmijenjena Uredbom Komisije (EU) br. 813/2013 od 2. kolovoza 2013. o provedbi Direktive 2009/125/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o zahtjevima za ekološki dizajn grijača prostora i kombiniranih grijača (SL L 239, 6.9.2013., str. 136.),

5. u poglavlju 11. odjeljak I. zamjenjuje se sljedećim:

„Odjeljak I.

Zakoni i drugi propisi

A. Odredbe obuhvaćene člankom 1. stavkom 1.

Europska unija	1.	Direktiva 2007/45/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. rujna 2007. o utvrđivanju pravila o nominalnim količinama za pretpakirane proizvode, stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 75/106/EEZ i 80/232/EEZ i o izmjeni Direktive Vijeća 76/211/EEZ (SL L 247, 21.9.2007., str. 17.), primjenjiva od 11. travnja 2009.
Švicarska	100.	Pravilnik od 5. rujna 2012. o deklaraciji količina za nepakirane proizvode i pretpakovine (RS 941.204), kako je naknadno izmijenjen.
	101.	Pravilnik Saveznog ministarstva pravosuđa i policije od 10. rujna 2012. o deklaraciji količina za nepakirane proizvode i pretpakovine (RS 941.204.1), kako je naknadno izmijenjen.

B. Odredbe obuhvaćene člankom 1. stavkom 2.

Europska unija	1. Direktiva 2009/34/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o zajedničkim odredbama za mjerne instrumente i za metode mjeriteljskog nadzora (Preinačena) (SL L 106, 28.4.2009., str. 7.).2. Direktiva Vijeća 75/107/EEZ od 19. prosinca 1974. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na boce koje se upotrebljavaju kao mjerni spremnici (SL L 42, 15.2.1975., str. 14.).3. Direktiva Vijeća 76/211/EEZ od 20. siječnja 1976. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na pakiranje određenih pretpakovina označenih masom ili obujmom (SL L 46, 21.2.1976., str. 1.).4. Direktiva Vijeća 80/181/EEZ od 20. prosinca 1979. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na mjerne jedinice i o stavljanju izvan snage Direktive 71/354/EEZ (SL L 39, 15.2.1980., str. 40.) kako je zadnje izmijenjena Direktivom 2009/3/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2009. (SL L 114, 7.5.2009., str. 10.).5. Direktiva 2014/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na stavljanje na raspolaganje neautomatskih vaga na tržište (SL L 96, 29.3.2014., str. 107.).6. Direktiva 2014/32/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na stavljanje na raspolaganje mjernih instrumenata na tržištu (preinačena) (SL L 96, 29.3.2014., str. 149.).

7. Direktiva 2011/17/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2011. o stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 71/317/EEZ, 71/347/EEZ, 71/349/EEZ, 74/148/EEZ, 75/33/EEZ, 76/765/EEZ, 76/766/EEZ i 86/217/EEZ u vezi s mjeriteljstvom (SL L 71, 18.3.2011., str. 1.),

6. u poglavlju 15. sljedeća se rečenica umeće na mjesto koje će se odrediti kad se obave tehničke radnje:

„Neovisno o članku 4. Institucionalnog protokola, Švicarska ne sudjeluje i s njezinim se stručnjacima ne savjetuje u pogledu pripreme navedenih prijedloga i nacрта koji se odnose na razvoj, proizvodnju, stavljanje na tržište i primjenu lijekova, među ostalim u kontekstu postupaka povezanih s lijekovima. Švicarska primjenom odgovarajućih odredaba pravnih akata Unije navedenih u ovom odjeljku u skladu s člankom 1. Priloga 1. ne stječe pravo na sudjelovanje u Europskoj agenciji za lijekove, osim kao promatrač na sastancima radne skupine inspektora za dobru proizvođačku i distribucijsku praksu u skladu s odgovarajućim poslovnikom.”.

ČLANAK 3.

Stupanje na snagu

1. Ugovorne stranke ratificiraju ili odobravaju ovaj Protokol u skladu sa svojim postupcima. Ugovorne stranke međusobno se obavješćuju o provedbi unutarnjih postupaka potrebnih za stupanje na snagu ovog Sporazuma.

2. Ovaj Protokol stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca nakon posljednje obavijesti o sljedećim instrumentima:

- (a) Institucionalnom protokolu uz Sporazum između Europske zajednice i njezinih država članica, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o slobodnom kretanju osoba,
- (b) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i njezinih država članica, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o slobodnom kretanju osoba,
- (c) Institucionalnom protokolu uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu,
- (d) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu,
- (e) Protokolu o državnim potporama uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu,
- (f) Institucionalnom protokolu uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o željezničkom i cestovnom prijevozu robe i putnika,
- (g) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o željezničkom i cestovnom prijevozu robe i putnika,

- (h) Protokolu o državnim potporama uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o željezničkom i cestovnom prijevozu robe i putnika,
- (i) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o trgovini poljoprivrednim proizvodima,
- (j) Institucionalnom protokolu uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o uzajamnom priznavanju u vezi s ocjenom sukladnosti,
- (k) Sporazumu između Europske unije i Švicarske Konfederacije o redovitom financijskom doprinosu Švicarske smanjenju gospodarskih i socijalnih razlika u Europskoj uniji,
- (l) Sporazumu između Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o sudjelovanju Švicarske Konfederacije u programima Unije,
- (m) Sporazumu između Europske unije i Švicarske Konfederacije o uvjetima sudjelovanja Švicarske Konfederacije u Agenciji Europske unije za svemirski program.

Sastavljeno u [...] [...] u po dva primjerka na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, hrvatskom, irskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom i talijanskom jeziku, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.

U POTVRDU TOGA niže potpisani, propisno ovlašteni za to, potpisali su ovaj Protokol.

[Potpis na sva 24 jezika EU-a: „Za Europsku uniju” i „Za Švicarsku Konfederaciju”]

INSTITUCIONALNI PROTOKOL
UZ SPORAZUM
IZMEĐU EUROPSKE ZAJEDNICE
I ŠVICARSKE KONFEDERACIJE
O UZAJAMNOM PRIZNAVANJU
OCJENA SUKLADNOSTI

EUROPSKA UNIJA, dalje u tekstu „Unija”,

i

ŠVICARSKA KONFEDERACIJA, dalje u tekstu „Švicarska”,

dalje u tekstu „ugovorne stranke”,

BUDUĆI DA su Unija i Švicarska obvezane brojnim bilateralnim sporazumima, koji obuhvaćaju razna područja i uređuju određena prava i obveze koje su u nekim aspektima slične onima propisanim unutar Unije,

PRISJEĆAJUĆI SE da je svrha tih bilateralnih sporazuma povećati konkurentnost Europe i izgraditi bliskije gospodarske veze između ugovornih stranaka utemeljene na ravnopravnosti, uzajamnosti i općenitoj ravnoteži koristi, prava i obveza ugovornih stranaka,

ODLUČNE da ojačaju i prošire sudjelovanje Švicarske na unutarnjem tržištu Unije na temelju istih pravila koja se primjenjuju na unutarnje tržište, ali i da očuvaju svoju neovisnost i neovisnost svojih institucija te, kad je riječ o Švicarskoj, poštovanje načela koja proizlaze iz njezine izravne demokracije, federalizma i sektorske prirode njezina sudjelovanja na unutarnjem tržištu,

PONOVNO POTVRĐUJUĆI da švicarski Savezni vrhovni sud i svi drugi švicarski sudovi te sudovi država članica i Sud Europske unije zadržavaju nadležnost za tumačenje ovog Sporazuma u pojedinačnim predmetima,

SVJESNE potrebe za postizanjem ujednačenosti u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje i u kojima će sudjelovati budućnosti,

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

POGLAVLJE 1.

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 1.

Ciljevi

1. Cilj je ovog Protokola zajamčiti ugovornim strankama, gospodarskim subjektima i pojedincima veću pravnu sigurnost, jednako postupanje i ravnopravne uvjete u području povezanom s unutarnjim tržištem obuhvaćenom područjem primjene Sporazuma između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o uzajamnom priznavanju u vezi s ocjenom sukladnosti, potpisanog u Luxembourg 21. lipnja 1999. (dalje u tekstu „Sporazum”).
2. Zato ovaj Protokol sadržava nova institucionalna rješenja koja doprinose stalnom i uravnoteženom jačanju gospodarskih veza između ugovornih stranaka. Uzimajući u obzir načela međunarodnog prava, u ovom se Protokolu prije svega utvrđuju institucionalna rješenja za Sporazum koja su zajednička bilateralnim sporazumima koji su sklopljeni ili će se sklopiti u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje, pri čemu ona ne mijenjaju područje primjene ili ciljeve Sporazuma, posebno:
 - (a) postupak za usklađivanje Sporazuma s pravnim aktima Unije relevantnima za Sporazum;

- (b) ujednačeno tumačenje i primjenu Sporazuma i pravnih akata Unije na koje se upućuje u Sporazumu;
- (c) nadzor i primjenu Sporazuma; i
- (d) rješavanje sporova u kontekstu Sporazuma.

ČLANAK 2.

Odnos sa Sporazumom

1. Ovaj Protokol i njegov Prilog i Dodatak sastavni su dio Sporazuma.
2. Odredbe Sporazuma stavljene izvan snage ovim Protokolom navedene su u nastavku:
 - (a) članak 1. stavak 3.;
 - (b) članak 14.;
 - (c) članak 19.
3. Upućivanja na „Europsku zajednicu” ili „Zajednicu” u Sporazumu smatraju se upućivanjima na Uniju.

ČLANAK 3.

Bilateralni sporazumi u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje

1. Postojeći i budući bilateralni sporazumi između Unije i Švicarske u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje smatraju se koherentnom cjelinom u kojoj su uravnotežena prava i obveze Unije i Švicarske.
2. Sporazum je bilateralni sporazum u području povezanom s unutarnjim tržištem u kojem Švicarska sudjeluje.

POGLAVLJE 2.

USKLADIVANJE SPORAZUMA S PRAVNIM AKTIMA UNIJE

ČLANAK 4.

Sudjelovanje u sastavljanju pravnih akata Unije („oblikovanje odluka”)

1. Pri sastavljanju prijedloga pravnog akta Unije u skladu s Ugovorom o funkcioniranju Europske unije (dalje u tekstu „UFEU”) u području obuhvaćenom Sporazumom Europska komisija (dalje u tekstu „Komisija”) o tome obavješćuje Švicarsku i neformalno se savjetuje sa švicarskim stručnjacima na isti način na koji traži mišljenja stručnjaka iz država članica Unije za potrebe sastavljanja prijedloga.

Na zahtjev bilo koje ugovorne stranke provodi se preliminarna razmjena mišljenja u Zajedničkom odboru.

Ugovorne se stranke na zahtjev bilo koje od njih ponovno međusobno savjetuju u Zajedničkom odboru u važnim trenucima faze koja prethodi donošenju pravnog akta Unije, i to u kontinuiranom procesu informiranja i savjetovanja.

2. Pri sastavljanju, u skladu s UFEU-om, delegiranih akata koji se odnose na temeljne akte prava Unije u području obuhvaćenom ovim Sporazumom Komisija osigurava da Švicarska u najvećoj mogućoj mjeri sudjeluje u izradi nacrti i savjetuje se sa švicarskim stručnjacima na istoj osnovi na kojoj se savjetuje i sa stručnjacima iz država članica Unije.

3. Pri sastavljanju, u skladu s UFEU-om, provedbenih akata koji se odnose na temeljne akte prava Unije u području obuhvaćenom ovim Sporazumom Komisija osigurava da Švicarska u najvećoj mogućoj mjeri sudjeluje u izradi nacрта koji će se naknadno podnijeti odborima koji Komisiji pomažu u izvršavanju njezinih provedbenih ovlasti te se savjetuje sa švicarskim stručnjacima na istoj osnovi na kojoj se savjetuje i sa stručnjacima iz država članica Unije.

4. Švicarski stručnjaci uključuju se u rad odbora koji nisu obuhvaćeni stavcima 2. i 3. kad je to potrebno za pravilno funkcioniranje ovog Sporazuma. Popis tih odbora i, prema potrebi, drugih odbora sličnih obilježja izrađuje i ažurira Zajednički odbor.

5. Ovaj se članak ne primjenjuje na pravne akte Unije ili njihove odredbe obuhvaćene iznimkom iz članka 5. stavka 7.

ČLANAK 5.

Uključivanje pravnih akata Unije

1. Kako bi se zajamčila pravna sigurnost i ujednačenost prava u području povezanom s unutarnjim tržištem u kojem Švicarska sudjeluje na temelju Sporazuma, Švicarska i Unija osiguravaju da se pravni akti Unije doneseni u području obuhvaćenom Sporazumom uključe u Sporazum što je prije moguće nakon njihova donošenja.

2. Švicarska donosi ili zadržava odredbe u svojem pravnom poretku radi ostvarivanja rezultata koji se trebaju postići pravnim aktima Unije uključenima u Sporazum u skladu s člankom 4. podložno prilagodbama koje prema potrebi donosi Zajednički odbor.
3. Kad donese pravni akt u području obuhvaćenom Sporazumom, Unija o tome što prije obavješćuje Švicarsku preko Zajedničkog odbora. Na zahtjev bilo koje ugovorne stranke Zajednički odbor provodi razmjenu mišljenja o toj temi.
4. Zajednički odbor postupi u skladu sa stavkom 1. tako što u najkraćem mogućem roku donosi odluku o izmjeni Priloga 1. Sporazumu, uključujući potrebne prilagodbe.
5. Ne dovodeći u pitanje stavke 1. i 2., ako je to potrebno kako bi se zajamčila usklađenost Sporazuma s Prilogom 1. kako je izmijenjen u skladu sa stavkom 4., Zajednički odbor može podnijeti prijedlog za reviziju Sporazuma na odobrenje ugovornim strankama u skladu s njihovim unutarnjim postupcima.
6. Upućivanja u Sporazumu na pravne akte Unije koji više nisu na snazi smatraju se upućivanjima na pravni akt Unije o stavljanju izvan snage kako je uključen u Prilog 1. Sporazumu od stupanja na snagu odluke Zajedničkog odbora o odgovarajućoj izmjeni Priloga 1. Sporazumu u skladu sa stavkom 4., osim ako je tom odlukom predviđeno drukčije.
7. Obveza iz stavka 1. ne primjenjuje se na pravne akte Unije ili njihove odredbe obuhvaćene iznimkom navedenom u nastavku:

— članak 1. stavak 1.;

8. Podložno članku 6., odluke Zajedničkog odbora na temelju stavka 4. stupaju na snagu odmah, ali ni u kojem slučaju prije datuma početka primjene odgovarajućeg pravnog akta Unije u Uniji.

9. Radi lakšeg donošenja odluka ugovorne stranke surađuju u dobroj vjeri tijekom cijelog postupka utvrđenog u ovom članku.

ČLANAK 6.

Ispunjavanje ustavnih obveza Švicarske

1. U okviru razmjene mišljenja iz članka 5. stavka 3. Švicarska obavješćuje Uniju o tome postoje li ustavne obveze koje Švicarska mora ispuniti da bi odluka iz članka 5. stavka 4. postala obvezujuća.

2. Ako mora ispuniti ustavne obveze da bi odluka iz članka 5. stavka 4. postala obvezujuća, Švicarska za to ima najviše dvije godine od datuma obavijesti iz stavka 1., osim ako se pokrene postupak referenduma, čime se taj rok produljuje za godinu dana.

3. Dok Švicarska ne priopći da je ispunila svoje ustavne obveze, ugovorne stranke privremeno primjenjuju odluku iz članka 5. stavka 4., osim ako Švicarska obavijesti Uniju da privremena primjena te odluke nije moguća i navede razloge za to.

Privremena primjena ni u kojem slučaju ne može početi prije datuma početka primjene odgovarajućeg pravnog akta Unije u Uniji.

4. Švicarska preko Zajedničkog odbora bez odgode obavješćuje Uniju nakon što ispuni ustavne obveze iz stavka 1.

5. Odluka stupa na snagu na dan dostave obavijesti iz stavka 4., ali ni u kojem slučaju prije datuma početka primjene odgovarajućeg pravnog akta Unije u Uniji.

POGLAVLJE 3.

TUMAČENJE I PRIMJENA SPORAZUMA

ČLANAK 7.

Načelo ujednačenog tumačenja

1. U svrhu postizanja ciljeva utvrđenih u članku 1. i u skladu s načelima međunarodnog javnog prava, bilateralni sporazumi u područjima povezanima s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje i pravni akti Unije na koje se upućuje u takvim sporazumima ujednačeno se tumače i primjenjuju u područjima povezanima s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje.

2. Pravni akti Unije na koje se upućuje u Sporazumu i, u mjeri u kojoj njihova primjena uključuje pojmove iz prava Unije, odredbe Sporazuma tumače se i primjenjuju u skladu sa sudskom praksom Suda Europske unije donesenom prije ili nakon potpisivanja Sporazuma.

ČLANAK 8.

Načelo djelotvorne i usklađene primjene

1. Komisija i švicarska nadležna tijela surađuju i međusobno si pomažu u nadzoru primjene Sporazuma. Mogu razmjenjivati informacije o aktivnostima nadzora primjene Sporazuma. Mogu razmjenjivati mišljenja i raspravljati o pitanjima od zajedničkog interesa.

2. Svaka ugovorna stranka poduzima odgovarajuće mjere kako bi osigurala djelotvornu i usklađenu primjenu Sporazuma na svojem području.

3. Nadzor primjene Sporazuma zajednički provode ugovorne stranke u okviru Zajedničkog odbora.

Ako Komisija ili švicarska nadležna tijela doznaju za određeni slučaj nepravilne primjene, predmet mogu uputiti Zajedničkom odboru kako bi se pronašlo prihvatljivo rješenje.

4. Komisija i švicarska nadležna tijela prate kako druga ugovorna stranka primjenjuje Sporazum. Primjenjuje se postupak iz članka 10.

Ako su određene nadležnosti institucija Unije za nadzor nad jednom ugovornom strankom, kao što su ovlasti za provedbu istraga i donošenje odluka, nužne za djelotvornu i usklađenu primjenu Sporazuma, to mora biti izričito predviđeno Sporazumom.

ČLANAK 9.

Načelo isključivosti

Ugovorne stranke obvezuju se da će sporove oko tumačenja ili primjene Sporazuma i pravnih akata Unije na koje se u njemu upućuje, odnosno, ovisno o slučaju, oko sukladnosti odluke Komisije donesene na temelju Sporazuma s njegovim odredbama rješavati isključivo na načine predviđene u ovom Protokolu.

ČLANAK 10.

Postupak u slučaju poteškoća s tumačenjem ili primjenom

1. U slučaju poteškoća s tumačenjem ili primjenom Sporazuma ili pravnog akta Unije na koji se upućuje u Sporazumu ugovorne stranke međusobno se savjetuju u okviru Zajedničkog odbora kako bi pronašle obostrano prihvatljivo rješenje. U tu se svrhu Zajedničkom odboru dostavljaju sve korisne informacije koje mu omogućuju temeljitu analizu situacije. Zajednički odbor razmatra sve mogućnosti za osiguravanje daljnjeg pravilnog funkcioniranja Sporazuma.
2. Ako Zajednički odbor ne uspije pronaći rješenje za poteškoće iz stavka 1. u roku od tri mjeseca od datuma na koji je o njima obaviješten, bilo koja od ugovornih stranaka zatražiti da arbitražni sud riješi spor u skladu s pravilima iz Dodatka.
3. Ako se spor odnosi na tumačenje ili primjenu odredbe iz članka 7. stavka 2. i ako je tumačenje te odredbe relevantno za rješavanje spora i neophodno za donošenje odluke, arbitražni sud upućuje taj predmet Sudu Europske unije.

Ako se spor odnosi na tumačenje ili primjenu odredbe obuhvaćene iznimkom od obveze dinamičnog usklađivanja iz članka 5. stavka 7. i ako spor ne obuhvaća tumačenje ili primjenu pojmova iz prava Unije, arbitražni sud rješava spor bez upućivanja predmeta Sudu Europske unije.

4. Ako arbitražni sud uputi predmet Sudu Europske unije u skladu sa stavkom 3.:
- (a) odluka Suda Europske unije obvezujuća je za arbitražni sud; i
 - (b) Švicarska uživa ista prava kao države članice i institucije Unije i *mutatis mutandis* podliježe istim postupcima pred Sudom Europske unije.
5. Svaka ugovorna stranka poduzima sve potrebne mjere kako bi u dobroj vjeri postupila u skladu s odlukom arbitražnog suda.

Ugovorna stranka za koju arbitražni sud utvrdi da nije postupala u skladu sa Sporazumom preko Zajedničkog odbora obavješćuje drugu ugovornu stranku o mjerama koje je poduzela kako bi se uskladila s odlukom arbitražnog suda.

ČLANAK 11.

Kompenzacijske mjere

1. Ako ugovorna stranka za koju arbitražni sud utvrdi da nije postupala u skladu sa Sporazumom ne obavijesti drugu ugovornu stranku u razumnom roku određenom u skladu s člankom IV.2. stavkom 6. Dodatka o mjerama koje je poduzela kako bi se uskladila s odlukom arbitražnog suda ili ako druga ugovorna stranka smatra da priopćene mjere nisu u skladu s odlukom arbitražnog suda, ta druga ugovorna stranka može donijeti proporcionalne kompenzacijske mjere u okviru Sporazuma ili bilo kojeg drugog bilateralnog sporazuma u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje (dalje u tekstu „kompenzacijske mjere”) kako bi se ispravila moguća neravnoteža. Ugovornu stranku za koju je arbitražni sud utvrdio da nije postupala u skladu sa Sporazumom obavješćuje o kompenzacijskim mjerama i navodi te mjere u toj obavijesti. Te kompenzacijske mjere počinju proizvoditi učinke tri mjeseca od datuma obavijesti.
2. Ako u roku od mjesec dana od datuma obavijesti o planiranim kompenzacijskim mjerama Zajednički odbor ne donese odluku o njihovoj suspenziji, izmjeni ili poništenju, bilo koja ugovorna stranka može pitanje njihove proporcionalnosti uputiti na arbitražu, u skladu s Dodatkom.
3. Arbitražni sud donosi odluku u roku utvrđenom u članku III.8. stavku 4. Dodatka.

4. Kompenzacijske mjere nemaju retroaktivni učinak. Posebno se zadržavaju prava i obveze koje su pojedinci i gospodarski subjekti stekli prije nego što su kompenzacijske mjere počele proizvoditi učinke.

ČLANAK 12.

Suradnja među jurisdikcijama

1. Kako bi se osiguralo ujednačeno tumačenje, švicarski Savezni vrhovni sud i Sud Europske unije uspostavljaju dijalog i dogovaraju načine njegove provedbe.
2. Švicarska ima pravo Sudu Europske unije podnositi podneske ili pisana očitovanja ako sud iz države članice Unije tom sudu uputi na prethodnu odluku pitanje koje se odnosi tumačenje Sporazuma ili odredbe pravnog akta Unije na koji se u njemu upućuje.

POGLAVLJE 4.

OSTALE ODREDBE

ČLANAK 13.

Financijski doprinos

1. Švicarska u skladu s ovim člankom i Prilogom doprinosi financiranju aktivnosti agencija, informacijskih sustava i drugih aktivnosti Unije navedenih u članku 1. Priloga kojima ima pristup.

Zajednički odbor može donijeti odluku o izmjeni Priloga.

2. Unija može u bilo kojem trenutku obustaviti sudjelovanje Švicarske u aktivnostima iz stavka 1. ovog članka ako Švicarska ne izvrši plaćanje u roku utvrđenom u uvjetima plaćanja iz članka 2. Priloga.

Ako Švicarska ne izvrši plaćanje u utvrđenom roku, Unija joj šalje službenu opomenu. Ako Švicarska ne uplati cijeli iznos u roku od 30 dana od datuma primitka službene opomene, Unija može obustaviti njezino sudjelovanje u predmetnoj aktivnosti.

3. Financijski doprinos zbroj je:

(a) operativnog doprinosa; i

(b) naknade za sudjelovanje.

4. Financijski doprinos uplaćuje se jednom godišnje, a datumi dospijeća navode se u pozivima za dodjelu sredstava koje objavljuje Komisija.

5. Operativni doprinos temelji se na ključu za uplatu doprinosa, koji se definira kao omjer bruto domaćeg proizvoda (dalje u tekstu „BDP”) Švicarske po tržišnim cijenama i BDP-a Unije po tržišnim cijenama.

U tu su svrhu podaci o BDP-u ugovornih stranaka po tržišnim cijenama najnoviji podaci dostupni od 1. siječnja godine u kojoj je izvršeno godišnje plaćanje, kako ih je dostavio Statistički ured Europske unije (EUROSTAT), uzimajući u obzir Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o suradnji u području statistike, potpisan u Luxembourg 26. listopada 2004. Ako se taj sporazum prestane primjenjivati, BDP Švicarske onaj je koji se utvrdi na temelju podataka Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD).

6. Operativni doprinos za svaku agenciju Unije izračunava se primjenom ključa za uplatu doprinosa na njezin izglasani godišnji proračun upisan u odgovarajuće proračunske linije za subvencije Unije za predmetnu godinu, uzimajući pritom u obzir svaki prilagođeni operativni doprinos za svaku agenciju kako je utvrđeno u članku 1. Priloga.

Operativni doprinos za informacijske sustave i druge aktivnosti izračunava se primjenom ključa za uplatu doprinosa na relevantni proračun za predmetnu godinu kako je utvrđeno u dokumentima za izvršenje proračuna, kao što su programi rada ili ugovori.

Svi referentni iznosi temelje se na odobrenim sredstvima za preuzimanje obveza.

7. Godišnja naknada za sudjelovanje iznosi 4 % godišnjeg operativnog doprinosa izračunanog u skladu sa stavcima 5. i 6.

8. Komisija Švicarskoj pruža odgovarajuće informacije o izračunu njezina financijskog doprinosa. Te se informacije dostavljaju u skladu s pravilima Unije o povjerljivosti i zaštiti podataka.

9. Svi financijski doprinosi Švicarske ili plaćanja Unije i izračun iznosa koje treba platiti ili primiti vrše se u eurima.

10. Ako se stupanje na snagu ovog Protokola ne poklapa s početkom kalendarske godine, operativni doprinos Švicarske za tu godinu prilagođava se u skladu s metodologijom i uvjetima plaćanja iz članka 5. Priloga.

11. Detaljne odredbe o primjeni ovog članka navedene su u Prilogu.

12. Tri godine nakon stupanja na snagu ovog Protokola i svake tri godine nakon toga Zajednički odbor preispituje i prema potrebi prilagođava uvjete sudjelovanja Švicarske kako je utvrđeno u članku 1. Priloga.

ČLANAK 14.

Upućivanja na područja

Kad god pravni akti Unije uključeni u Sporazum sadržavaju upućivanja na područje „Europske unije”, „Unije”, „zajedničkog tržišta” ili „unutarnjeg tržišta”, ta se upućivanja za potrebe Sporazuma smatraju upućivanjima na područja iz članka 17. Sporazuma.

ČLANAK 15.

Upućivanja na državljane država članica Unije

Kad god pravni akti Unije uključeni u Sporazum sadržavaju upućivanja na državljane država članica Unije, ta se upućivanja za potrebe Sporazuma smatraju upućivanjima na državljane država članica Unije i državljane Švicarske.

ČLANAK 16.

Stupanje na snagu i provedba pravnih akata Unije

1. Odredbe pravnih akata Unije uključenih u Sporazum koje se odnose na njihovo stupanje na snagu ili provedbu nisu relevantne za potrebe Sporazuma.
2. Rokovi i datumi do kojih Švicarska mora staviti na snagu i provesti odluke o uključivanju pravnih akata Unije u Sporazum proizlaze iz članka 5. stavka 8. i članka 6. stavka 5., kao i iz odredaba o prijelaznim rješenjima.

ČLANAK 17.

Adresati pravnih akata Unije

Odredbe pravnih akata Unije uključenih u Sporazum u kojima se navodi da su upućeni državama članicama Unije nisu relevantne za potrebe Sporazuma.

POGLAVLJE 5.

ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 18.

Provedba

1. Ugovorne stranke poduzimaju sve odgovarajuće opće ili posebne mjere da bi se ispunile obveze koje proizlaze iz Sporazuma i suzdržavaju se od poduzimanja mjera koje bi mogle ugroziti postizanje njegovih ciljeva.
2. Ugovorne stranke poduzimaju sve potrebne mjere da bi zajamčile željeni rezultat pravnih akata Unije na koje se upućuje u Sporazumu i suzdržavaju se od poduzimanja mjera koje bi mogle ugroziti postizanje njihovih ciljeva.

ČLANAK 19.

Stupanje na snagu

1. Ugovorne stranke ratificiraju ili odobravaju ovaj Protokol u skladu sa svojim postupcima. Ugovorne stranke međusobno se obavješćuju o provedbi unutarnjih postupaka potrebnih za stupanje na snagu ovog Sporazuma.

2. Ovaj Protokol stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca nakon posljednje obavijesti o sljedećim instrumentima:

- (a) Institucionalnom protokolu uz Sporazum između Europske zajednice i njezinih država članica, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o slobodnom kretanju osoba,
- (b) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i njezinih država članica, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o slobodnom kretanju osoba,
- (c) Institucionalnom protokolu uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu,
- (d) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu,
- (e) Protokolu o državnim potporama uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu,
- (f) Institucionalnom protokolu uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o željezničkom i cestovnom prijevozu robe i putnika,
- (g) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o željezničkom i cestovnom prijevozu robe i putnika,

- (h) Protokolu o državnim potporama uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o željezničkom i cestovnom prijevozu robe i putnika,
- (i) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o trgovini poljoprivrednim proizvodima,
- (j) Protokolu o izmjeni uz Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o uzajamnom priznavanju u vezi s ocjenom sukladnosti,
- (k) Sporazumu između Europske unije i Švicarske Konfederacije o redovitom financijskom doprinosu Švicarske smanjenju gospodarskih i socijalnih razlika u Europskoj uniji,
- (l) Sporazumu između Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o sudjelovanju Švicarske Konfederacije u programima Unije,
- (m) Sporazumu između Europske unije i Švicarske Konfederacije o uvjetima sudjelovanja Švicarske Konfederacije u Agenciji Europske unije za svemirski program.

ČLANAK 20.

Izmjena i raskid

1. Ovaj se Protokol može izmijeniti u bilo kojem trenutku zajedničkim dogovorom ugovornih stranaka.

2. Ako se Sporazum raskine u skladu s člankom 21. stavkom 3. Sporazuma, ovaj Protokol prestaje biti na snazi na datum iz članka 21. stavka 4. Sporazuma.

3. Ako Sporazum prestane biti na snazi, pojedinci i gospodarski subjekti zadržavaju prava i obveze koje su stekli na temelju Sporazuma prije datuma njegova prestanka. Ugovorne stranke sporazumno utvrđuju koje se mjere trebaju poduzeti s obzirom na prava koja su u postupku stjecanja.

Sastavljeno u [...] [...] u po dva primjerka na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, hrvatskom, irskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom i talijanskom jeziku, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.

U POTVRDU TOGA niže potpisani, propisno ovlašteni za to, potpisali su ovaj Protokol.

[Potpis na sva 24 jezika EU-a: „Za Europsku uniju” i „Za Švicarsku Konfederaciju”]

PRILOG O PRIMJENI
ČLANKA 13. PROTOKOLA

ČLANAK 1.

Popis aktivnosti agencija Unije, informacijskih sustava
informacijskih sustava i drugih aktivnosti
kojima Švicarska treba financijski doprinosti

Švicarska financijski doprinosi:

(a) agencijama:

ne.

(b) informacijskim sustavima:

baza podataka EudraGMDP, kako je uspostavljena Direktivom 2001/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. studenog 2001. o zakoniku Zajednice o lijekovima za humanu primjenu¹;

¹ Direktiva 2001/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. studenog 2001. o zakoniku Zajednice o lijekovima za humanu primjenu (SL L 311, 28.11.2001., str. 67.).

(c) ostalim aktivnostima:

ne.

ČLANAK 2.

Uvjeti plaćanja

1. Plaćanja dospjela na temelju članka 13. Protokola izvršavaju se u skladu s ovim člankom.
2. Pri raspisivanju poziva za uplatu sredstava za financijsku godinu Komisija Švicarskoj dostavlja sljedeće informacije:
 - (a) iznos operativnog doprinosa; i
 - (b) iznos naknade za sudjelovanje.

3. Komisija Švicarskoj što prije, a najkasnije 16. travnja svake financijske godine dostavlja sljedeće informacije o njezinu sudjelovanju:

- (a) iznose odobrenih sredstava za preuzimanje obveza iz godišnjeg izglasanog proračuna Unije upisanih u odgovarajuće proračunske linije za subvencije Unije za predmetnu godinu za svaku agenciju Unije, uzimajući u obzir sve prilagođene operativne doprinose za sve agencije kako je utvrđeno u članku 1. i iznose odobrenih sredstava za preuzimanje obveza u vezi s izglasanim proračunom Unije za predmetnu godinu za odgovarajući proračun informacijskih sustava i drugih aktivnosti koje obuhvaćaju sudjelovanje Švicarske u skladu s člankom 1.;
- (b) iznos naknade za sudjelovanje iz članka 13. stavka 7. Protokola; i
- (c) kad je riječ o agencijama, u godini $N + 1$ iznose proračunskih obveza preuzetih za odobrena sredstva za preuzimanje obveza za godinu N u okviru odgovarajućih proračunskih linija za subvencije Unije u vezi s godišnjim proračunom Unije upisanih u odgovarajuće proračunske linije za subvencije Unije za godinu N .

4. Komisija na temelju svojeg nacrtu proračuna što prije, a najkasnije do 1. rujna financijske godine, dostavlja procjenu informacija iz stavka 3. točaka (a) i (b).

5. Komisija Švicarskoj upućuje poziv za uplatu sredstava u iznosu njezinih doprinosa na temelju ovog Sporazuma za svaku agenciju, informacijski sustav i drugu aktivnost u kojima Švicarska sudjeluje najkasnije 16. travnja i, ako je primjenjivo na relevantnu agenciju, informacijski sustav ili drugu aktivnost, najranije 22. listopada, a najkasnije 31. listopada svake financijske godine.

6. Pozivi za uplatu sredstava iz stavka 5. strukturirani su u obrocima kako slijedi:

- (a) prvi obrok svake godine u vezi s pozivom za uplatu sredstava koji se izdaje do 16. travnja odgovara iznosu koji je jednak procjeni godišnjeg financijskog doprinosa za predmetnu agenciju, informacijski sustav ili drugu aktivnost iz stavka 4.

Švicarska iznos naznačen u tom pozivu za uplatu sredstava uplaćuje najkasnije 60 dana od upućivanja poziva za uplatu sredstava;

- (b) ako je primjenjivo, drugi obrok u godini, u vezi s pozivom za uplatu sredstava koji se upućuje najranije 22. listopada, a najkasnije 31. listopada, odgovara razlici između iznosa iz stavka 4. i iznosa iz stavka 5. ako je iznos iz stavka 5. veći.

Švicarska iznos naznačen u tom pozivu za uplatu sredstava uplaćuje najkasnije do 21. prosinca.

Za svaki poziv za uplatu sredstava Švicarska može izvršiti zasebna plaćanja za svaku agenciju, informacijski sustav ili drugu aktivnost.

7. U prvoj godini provedbe Protokola Komisija raspisuje samo jedan poziv za uplatu sredstava, i to u roku od 90 dana od stupanja Protokola na snagu.

Švicarska iznos naznačen u tom pozivu za uplatu sredstava uplaćuje najkasnije 60 dana od upućivanja poziva za uplatu sredstava;

8. Za svako kašnjenje u plaćanju financijskog doprinosa Švicarskoj se na nepodmireni iznos obračunavaju zatezne kamate, i to od datuma dospijeća do dana na koji se nepodmireni iznos uplati u cijelosti.

Na potraživanja koja na datum dospijeća nisu podmirena obračunava se stopa koju Europska središnja banka primjenjuje na svoje glavne operacije refinanciranja, kako je objavljena u seriji C *Službenog lista Europske unije* i koja je na snazi prvog dana mjeseca u kojem iznos dospijeva, ili 0 %, ovisno o tome što je više, uvećana za 3,5 postotnih bodova.

ČLANAK 3.

Prilagodba financijskog doprinosa Švicarske agencijama Unije na temelju provedbe

Financijski doprinos Švicarske agencijama Unije prilagođava se u godini $N + 1$ kad se početni operativni doprinos prilagođava naviše ili naniže za iznos razlike između početnog operativnog doprinosa i prilagođenog doprinosa izračunanog primjenom ključa za uplatu doprinosa za godinu N na iznos proračunskih obveza preuzetih za odobrena sredstva za preuzimanje obveza u godini N u okviru odgovarajućih proračunskih linija za subvencije Unije. Za tu se razliku, ovisno o slučaju, uzima u obzir prilagođeni operativni doprinos za svaku agenciju izražen u postotku kako je definirano u članku 1.

ČLANAK 4.

Postojeći dogovori

Članak 13. Protokola i ovaj Prilog ne primjenjuju se na dogovore između Švicarske i Unije koji uključuju financijske doprinose Švicarske. Agencije, informacijski sustavi i druge aktivnosti obuhvaćene takvim dogovorima:

Uredba (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) i osnivanju Europske agencije za kemikalije te o izmjeni Direktive 1999/45/EZ i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EEZ) br. 793/93 i Uredbe Komisije (EZ) br. 1488/94 kao i Direktive Vijeća 76/769/EEZ i direktiva Komisije 91/155/EEZ, 93/67/EEZ, 93/105/EZ i 2000/21/EZ (SL L 396, 30.12.2006., str. 1.).

ČLANAK 5.

Prijelazna rješenja

Ako protokol ne stupi na snagu 1. siječnja, ovaj se članak primjenjuje odstupajući od članka 2.

U prvoj godini provedbe Protokola operativni doprinos za predmetnu godinu koji se primjenjuje na relevantnu agenciju, informacijski sustav ili drugu aktivnost kako je utvrđeno u skladu s člankom 13. Protokola i člancima od 1. do 3. ovog Priloga umanjuje se pro rata temporis množenjem iznosa godišnjeg operativnog doprinosa s omjerom:

- (a) broja kalendarskih dana od datuma stupanja Protokola na snagu do 31. prosinca predmetne godine; i
- (b) ukupnog broja kalendarskih dana u predmetnoj godini.

DODATAK O ARBITRAŽNOM SUDU

POGLAVLJE I.

UVODNE ODREDBE

ČLANAK I.1.

Područje primjene

Ako jedna od ugovornih stranaka (dalje u tekstu „stranke”) uputi spor na arbitražu u skladu s člankom 10. stavkom 2. ili člankom 11. stavkom 2. Protokola, primjenjuju se pravila utvrđena u ovom Dodatku.

ČLANAK I.2.

Pisarnica i tajničke usluge

Međunarodni ured Stalnog arbitražnog suda u Haagu (dalje u tekstu „Međunarodni ured”) obavlja funkcije pisarnice i pruža potrebne tajničke usluge.

ČLANAK I.3.

Obavijesti i izračun rokova

1. Obavijesti, uključujući priopćenja i prijedloge, mogu se slati bilo kojim komunikacijskim sredstvom koje potvrđuje njihov prijenos ili omogućuje potvrdu tih obavijesti.
2. Takve se obavijesti mogu slati elektronički samo ako je stranka izričito odredila ili odobrila adresu u tu svrhu.
3. Takve obavijesti koje se dostavljaju strankama šalju se Odjelu za Europu Saveznog ministarstva vanjskih poslova za Švicarsku i Pravnoj službi Komisije za Uniju.
4. Svi rokovi iz ovog Dodatka počinju teći od dana nakon određenog događaja ili poduzimanja određene radnje. Ako je posljednji dan za dostavu određenog dokumenta neradni dan institucija Unije ili vlade Švicarske, rok za dostavu tog dokumenta istječe prvi idući radni dan. Računaju se i neradni dani unutar tog razdoblja.

ČLANAK I.4.

Obavijest o arbitraži

1. Stranka koja pokreće arbitražni postupak (dalje u tekstu „tužitelj”) šalje obavijest o arbitraži drugoj stranci (dalje u tekstu „tuženik”) i Međunarodnom uredu.
2. Smatra se da arbitražni postupak započinje dan nakon što tuženik primi obavijest o arbitraži.
3. Obavijest o arbitraži sadržava sljedeće informacije:
 - (a) zahtjev da se spor uputi na arbitražu;
 - (b) imena i podatke za kontakt stranaka;
 - (c) imena i adrese tužiteljevih zastupnika;
 - (d) pravnu osnovu postupka (članak 10. stavak 2. ili članak 11. stavak 2. Protokola) i:
 - i. u slučajevima iz članka 10. stavka 2. Protokola, sporno pitanje kako je službeno uvršteno u dnevni red Zajedničkog odbora radi rješavanja u skladu s člankom 10. stavkom 1. Protokola; i

ii. u slučajevima iz članka 11. stavka 2. Protokola, odluku arbitražnog suda, eventualne provedbene mjere iz članka 10. stavka 5. Protokola i sporne kompenzacijske mjere;

(e) pravilo koje je uzrok spora ili je povezano s njim;

(f) kratak opis spora; i

(g) ime jednog arbitra ili, ako se imenuje pet arbitara, imena dvaju arbitara.

4. U slučajevima iz članka 10. stavka 3. Protokola obavijest o arbitraži može sadržavati i informacije o potrebi za upućivanjem predmeta Sudu Europske unije.

5. Nikakve tvrdnje o dostatnosti obavijesti o arbitraži ne sprečavaju konstituiranje arbitražnog suda. Arbitražni sud donosi konačnu odluku o sporu.

ČLANAK I.5.

Odgovor na obavijest o arbitraži

1. U roku od 60 dana od primitka obavijesti o arbitraži tuženik tužitelju i Međunarodnom uredu šalje odgovor, koji sadržava sljedeće informacije:

- (a) imena i podatke za kontakt stranaka;
- (b) imena i adrese tuženikovih zastupnika;
- (c) odgovor na informacije navedene u obavijesti o arbitraži u skladu s člankom I.4. stavkom 3. točkama od (d) do (f); i
- (d) ime jednog arbitra ili, ako se imenuje pet arbitara, imena dvaju arbitara.

2. U slučajevima iz članka 10. stavka 3. Protokola odgovor na obavijest o arbitraži može sadržavati i odgovor na informacije iz obavijesti o arbitraži u skladu s člankom I.4. stavkom 4. ovog Dodatka i informacije o potrebi za upućivanjem predmeta Sudu Europske unije.

3. Izostanak odgovora ili nepotpun ili nepravodoban odgovor tuženika na obavijest o arbitraži ne sprečava konstituiranje arbitražnog suda. Arbitražni sud donosi konačnu odluku o sporu.

4. Zatraži li tuženik u odgovoru na obavijest o arbitraži da se arbitražni sud sastoji od pet arbitara, tužitelj imenuje dodatnog arbitra u roku od 30 dana od primitka odgovora na obavijest o arbitraži.

ČLANAK I.6.

Zastupanje i pomoć

1. Pred arbitražnim sudom stranke zastupa barem jedan zastupnik. Zastupnicima mogu pomagati savjetnici ili odvjetnici.
2. Sve promjene zastupnika ili njihovih adresa priopćuju se drugoj stranci, Međunarodnom uredu i arbitražnom sudu. Arbitražni sud može u bilo kojem trenutnu samoinicijativno ili na zahtjev stranke tražiti da mu se predoče dokazi o ovlastima dodijeljenima zastupnicima stranaka.

POGLAVLJE II.

SASTAV ARBITRAŽNOG SUDA

ČLANAK II.1.

Broj arbitara

Arbitražni sud sastoji se od tri arbitra. Ako tužitelj u obavijesti o arbitraži ili tuženik u odgovoru na nju to zatraži, arbitražni sud sastoji se od pet arbitara.

ČLANAK II.2.

Imenovanje arbitara

1. Imenuju li se tri arbitra, svaka stranka određuje jednog. Dva arbitra koje su imenovale stranke odabiru trećeg arbitra za predsjednika arbitražnog suda.
2. Imenuje li se pet arbitara, svaka stranka određuje dva. Četiri arbitra koje su imenovale stranke odabiru petog arbitra za predsjednika arbitražnog suda.

3. Ako se arbitri ne dogovore oko odabira predsjednika arbitražnog suda u roku od 30 dana od imenovanja posljednjeg arbitra po izboru stranaka, predsjednika imenuje glavni tajnik Stalnog arbitražnog suda.

4. Radi olakšavanja postupka odabira arbitara za sastav arbitražnog suda utvrđuje se i prema potrebi ažurira okvirni popis osoba s kvalifikacijama iz stavka 6, koji je zajednički svim bilateralnim sporazumima u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje te Sporazumu između Europske unije i Švicarske Konfederacije o zdravlju, potpisanom u [...] [...] (dalje u tekstu „Sporazum o zdravlju”), Sporazumu između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o trgovini poljoprivrednim proizvodima, potpisanom u Luxembourg 21. lipnja 1999. (dalje u tekstu „Sporazum o trgovini poljoprivrednim proizvodima”) i Sporazumu između Europske unije i Švicarske Konfederacije o redovitom financijskom doprinosu Švicarske smanjenju gospodarskih i socijalnih razlika u Europskoj uniji, potpisanom u [...] [...] (dalje u tekstu „Sporazum o redovitom financijskom doprinosu Švicarske”). Taj se popis za potrebe Sporazuma donosi i ažurira odlukom Zajedničkog odbora.

5. Ako stranka ne odredi arbitra, glavni tajnik Stalnog arbitražnog suda imenuje arbitra s popisa iz stavka 4. Ako takav popis ne postoji, glavni tajnik Stalnog arbitražnog suda imenuje arbitra ždrijebom među pojedincima koje su jedna ili obje stranke službeno predložile za potrebe stavka 4.

6. Članovi arbitražnog suda moraju biti visokokvalificirane,iskusne i neovisne osobe (povezane ili nepovezane sa strankama) za koje je sigurno da nisu u sukobu interesa. Posebno moraju imati dokazano stručno znanje u području prava i pitanjima obuhvaćenima ovim Sporazumom, ne smiju primati upute ni od jedne stranke, moraju djelovati u vlastito ime i ne smiju primaju upute ni od jedne organizacije ili vlade kad je riječ o pitanjima povezanim sa sporom. Predsjednik arbitražnog suda mora imati iskustva i s postupcima rješavanja sporova.

ČLANAK II.3.

Izjave arbitara

1. Kad se razmatra imenovanje određene osobe arbitrom, ta osoba mora prijaviti sve što bi njezinu nepristranost ili neovisnost moglo dovesti u opravdanu sumnju. Od trenutka imenovanja i tijekom cijelog arbitražnog postupka arbitar je dužan strankama i drugim arbitrima bez odgode prijaviti sve takve okolnosti ako to već nije učinio.
2. Svaki arbitar može se razriješiti dužnosti ako postoje okolnosti koje bi njegovu nepristranost ili neovisnost mogle dovesti u opravdanu sumnju.
3. Stranka može zatražiti razrješenje arbitra kojeg je imenovala samo iz razloga otkrivenog nakon imenovanja.

4. Ako arbitar ne djeluje ili ako je *de jure* ili *de facto* spriječen u obavljanju svojih zadaća, primjenjuje se postupak za razrješenje arbitara utvrđen u članku II.4.

ČLANAK II.4.

Razrješenje arbitara

1. Stranka koja želi razriješiti arbitra podnosi zahtjev za razrješenje u roku od 30 dana od datuma na koji je obaviještena o njegovu imenovanju ili u roku od 30 dana od datuma na koji je doznala za okolnosti iz članka II.3.
2. Zahtjev za razrješenje šalje se drugoj stranci, arbitru kojeg se razrješuje dužnosti, drugim arbitrima i Međunarodnom uredu. U njemu se navode razlozi zbog kojih se traži razrješenje.
3. Kad se podnese zahtjev za razrješenje, druga stranka može ga prihvatiti. Sporni arbitar može i odstupiti s dužnosti. Čin prihvaćanja zahtjeva ili odstupanja s dužnosti ne znači priznavanje razloga podnošenja zahtjeva za razrješenje.
4. Ako u roku od 15 dana od datuma obavijesti o zahtjevu za razrješenje druga stranka ne prihvati zahtjev ili predmetni arbitar ne odstupi, stranka koja traži razrješenje može zatražiti od glavnog tajnika Stalnog arbitražnog suda da donese odluku o razrješenju.

5. Osim ako se stranke dogovore drukčije, odluka iz stavka 4. sadržava obrazloženje.

ČLANAK II.5.

Zamjena arbitra

1. Podložno stavku 2. ovog članka, ako je nužno zamijeniti arbitra tijekom arbitražnog postupka, zamjena se imenuje ili bira u skladu s postupkom utvrđenim u članku II.2., koji se primjenjuje na imenovanje ili odabir arbitra kojeg treba zamijeniti. Taj se postupak primjenjuje čak i ako jedna stranka nije iskoristila svoje pravo imenovanja ili sudjelovanja u imenovanju arbitra kojeg treba zamijeniti.
2. Ako dođe do zamjene arbitra, postupak se nastavlja u fazi u kojoj je zamijenjeni arbitar prestao obnašati svoje dužnosti, osim ako arbitražni sud odluči drukčije.

ČLANAK II.6.

Izuzimanje od odgovornosti

Osim u slučajevima namjernog prijestupa ili krajnje nepažnje stranke se u najvećoj mogućoj mjeri dopuštenoj mjerodavnim pravom odriču mogućnosti podizanja bilo kakve tužbe protiv arbitara zbog bilo kojeg djela ili propusta u arbitraži.

POGLAVLJE III.

ARBITRAŽNI POSTUPAK

ČLANAK III.1.

Opće odredbe

1. Datumom osnivanja arbitražnog suda smatra se datum na koji je posljednji arbitar prihvatio imenovanje.
2. Arbitražni sud osigurava da se sa strankama postupa jednako i da u odgovarajućoj fazi postupka obje stranke imaju dovoljno prilika da ostvare svoja prava i iznesu svoje argumente. Arbitražni sud vodi postupak tako da se izbjegnu kašnjenja i nepotrebni troškovi i osigura rješenje spora između stranaka.
3. Osim ako arbitražni sud odluči drukčije, rasprava se organizira nakon što arbitražni sud sasluša stranke.
4. Priopćenja arbitražnom sudu stranke šalju preko Međunarodnog ureda i istovremeno šalju primjerak drugoj stranci. Međunarodni ured šalje primjerak priopćenja svim arbitrima.

ČLANAK III.2.

Mjesto arbitraže

Mjesto arbitraže je Haag. U iznimnim okolnostima arbitražni sud može se sastati na bilo kojem drugom mjestu koje smatra prikladnim za vijećanje.

ČLANAK III.3.

Jezik

1. Postupak se odvija na francuskom i engleskom jeziku.
2. Arbitražni sud može naložiti da se uz sve dokumente priložene tužbenom zahtjevu ili odgovoru na tužbu i svim dodatnim dokumentima podnesenima u okviru postupka na izvornom jeziku priloži prijevod na jedan od jezika postupka.

ČLANAK III.4.

Tužbeni zahtjev

1. Tužitelj šalje tužbeni zahtjev u pisanom obliku tuženiku i arbitražnom sudu preko Međunarodnog ureda u roku koji odredi arbitražni sud. Ako tužiteljeva obavijest o arbitraži iz članka I.4. ispunjava i uvjete iz stavaka 2. i 3. ovog članka, tužitelj može odlučiti da se ona smatra tužbenim zahtjevom.
2. Tužbeni zahtjev sadržava sljedeće informacije:
 - (a) informacije iz članka I.4. stavka 3. točaka od (b) do (f);
 - (b) izjavu o činjeničnom stanju u prilog zahtjevu; i
 - (c) pravne argumente u prilog zahtjevu.
3. U mjeri u kojoj je to moguće, tužbeni zahtjev uključuje ili upućuje na sve dokumente i druge dokaze koje je tužitelj naveo. U slučajevima iz članka 10. stavka 3. Protokola tužbeni zahtjev sadržava i, u mjeri u kojoj je to moguće, informacije o potrebi za upućivanjem predmeta Sudu Europske unije.

ČLANAK III.5.

Odgovor na tužbu

1. Tuženik šalje odgovor na tužbu u pisanom obliku tužitelju i arbitražnom sudu preko Međunarodnog ureda u roku koji odredi arbitražni sud. Ako tuženikov odgovor na obavijest o arbitraži iz članka I.5. ispunjava i uvjete iz stavka 2. ovog članka, tuženik može odlučiti da se taj odgovor smatra odgovorom na tužbu.
2. Odgovor na tužbu mora sadržavati odgovore na točke tužbenog zahtjeva navedene u skladu s člankom III.4. stavkom 2. točkama od (a) do (c) ovog Dodatka. U mjeri u kojoj je to moguće, odgovor na tužbu uključuje ili upućuje na sve dokumente i druge dokaze koje je tuženik naveo. U slučajevima iz članka 10. stavka 3. Protokola odgovor na tužbu sadržava i, u mjeri u kojoj je to moguće, informacije o potrebi za upućivanjem predmeta Sudu Europske unije.
3. U odgovoru na tužbu ili u kasnijoj fazi arbitražnog postupka ako arbitražni sud odluči da je kašnjenje opravdano s obzirom na okolnosti, tuženik može podnijeti protutužbu pod uvjetom da je arbitražni sud nadležan za nju.
4. Na protutužbu se primjenjuje članak III.4. stavci 2. i 3.

ČLANAK III.6.

Arbitražna nadležnost

1. Arbitražni sud odlučuje o svojoj nadležnosti na temelju članka 10. stavka 2. ili članka 11. stavka 2. Protokola.
2. U slučajevima iz članka 10. stavka 2. Protokola arbitražni sud ovlašten je ispitati sporno pitanje kako je službeno uvršteno u dnevni red Zajedničkog odbora radi rješavanja u skladu s člankom 10. stavkom 1. Protokola.
3. U slučajevima iz članka 11. stavka 2. Protokola arbitražni sud pred kojim se vodio glavni predmet ovlašten je ispitati proporcionalnost spornih kompenzacijskih mjera, među ostalim kad su te mjere u cijelosti ili djelomično poduzete u okviru drugog bilateralnog sporazuma u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje.
4. Prigovor zbog nenadležnosti arbitražnog suda podnosi se najkasnije u odgovoru na (protu)tužbu. Stranka koja je imenovala arbitra ili sudjelovala u njegovu imenovanju ne gubi zato pravo na podnošenje prigovora. Prigovor da spor nadilazi ovlasti arbitražnog suda mora se podnijeti čim se u arbitražnom postupku postavi pitanje koje navodno nadilazi njegove ovlasti. Arbitražni sud može dopustiti podnošenje prigovora nakon isteka propisanog roka ako smatra da je kašnjenje opravdano.

5. Arbitražni sud može odlučiti o prigovoru iz stavka 4. tako da ga tretira kao prethodno pitanje ili u okviru odluke o glavnoj stvari.

ČLANAK III.7.

Ostali pisani podnesci

Nakon savjetovanja sa strankama arbitražni sud odlučuje koje druge pisane podneske stranke moraju ili mogu podnijeti uz tužbeni zahtjev i odgovor na tužbu te određuje rok za njihovo podnošenje.

ČLANAK III.8.

Rokovi

1. Rokovi koje arbitražni sud odredi za dostavu pisanih dokumenata, uključujući tužbeni zahtjev i odgovor na tužbu, ne smiju biti dulji od 90 dana osim ako se stranke dogovore drukčije.
2. Arbitražni sud donosi konačnu odluku u roku od 12 mjeseci od datuma osnivanja. U posebno teškim iznimnim okolnostima arbitražni sud može produljiti taj rok za najviše tri mjeseca.

3. Rokovi iz stavaka 1. i 2. prepolovljuju se:

- (a) na zahtjev tužitelja ili tuženika ako u roku od 30 dana od tog zahtjeva arbitražni sud nakon što sasluša drugu stranku odluči da je predmet hitan; ili
- (b) ako se stranke tako dogovore.

4. U slučajevima iz članka 11. stavka 2. Protokola arbitražni sud donosi konačnu odluku u roku od šest mjeseci od datuma na koji su priopćene kompenzacijske mjere u skladu s člankom 11. stavkom 1. Protokola.

ČLANAK III.9.

Upućivanja predmeta Sudu Europske unije

- 1. Arbitražni sud upućuje predmet Sudu Europske unije u skladu s člankom 7. i člankom 10. stavkom 3. Protokola.
- 2. Arbitražni sud može uputiti predmet Sudu Europske unije u bilo kojem trenutku postupka ako može dovoljno precizno definirati pravni i činjenični kontekst predmeta i pravna pitanja koja proizlaze iz njega.

Postupak pred arbitražnim sudom suspendira se dok Sud Europske unije ne donese odluku.

3. Obje stranke mogu arbitražnom sudu podnijeti obrazloženi zahtjev za upućivanje predmeta Sudu Europske unije. Arbitražni sud odbija taj zahtjev ako smatra da nisu ispunjeni uvjeti za upućivanje predmeta Sudu Europske unije iz stavka 1. Ako arbitražni sud odbije zahtjev stranke za upućivanje predmeta Sudu Europske unije, dužan je to obrazložiti u odluci o glavnoj stvari.

4. Arbitražni sud upućuje predmet Sudu Europske unije slanjem obavijesti. Ta obavijest mora sadržavati barem sljedeće informacije:

- (a) kratak opis spora;
- (b) sporne pravne akte Unije i/ili odredbe Sporazuma; i
- (c) pojam iz prava Unije koji je potrebno tumačiti u skladu s člankom 7. stavkom 2. Protokola.

Arbitražni sud obavješćuje stranke o upućivanju predmeta Sudu Europske unije.

5. Sud Europske unije po analogiji primjenjuje interni poslovnik koji se primjenjuje na izvršavanje njegove nadležnosti za donošenje prethodne odluke o tumačenju Ugovorâ i akata institucija, tijela, ureda i agencija Unije.

6. Zastupnici i odvjetnici ovlašteni zastupati stranke pred arbitražnim sudom u skladu s člancima I.4., I.5., III.4. i III.5. ovlašteni su zastupati stranke pred Sudom Europske unije.

ČLANAK III.10.

Privremene mjere

1. U slučajevima iz članka 11. stavka 2. Protokola svaka stranka može u bilo kojoj fazi arbitražnog postupka podnijeti zahtjev za određivanje privremenih mjera u obliku suspenzije kompenzacijskih mjera.
2. U zahtjevu iz stavka 1. potrebno je navesti predmet spora, okolnosti zbog kojih postoji hitnost te činjenične i pravne razloge koji *prima facie* opravdavaju određivanje privremenih mjera koje su zatražene. Zahtjev mora sadržavati sve dostupne dokaze i dokazne prijedloge za opravdavanje određivanja privremenih mjera.
3. Stranka koja traži privremene mjere zahtjev šalje u pisanom obliku drugoj stranci i arbitražnom sudu preko Međunarodnog ureda. Arbitražni sud određuje kratak rok u kojem druga stranka može podnijeti pisana ili usmena očitovanja.
4. Arbitražni sud donosi odluku o suspenziji osporavanih kompenzacijskih mjera u roku od mjesec dana od podnošenja zahtjeva iz stavka 1. ako se ispune sljedeći uvjeti:
 - (a) arbitražni sud *prima facie* smatra zadovoljavajućim meritum predmeta stranke koja je zatražila privremene mjere;
 - (b) arbitražni sud smatra da bi stranka koja je zatražila privremene mjere pretrpjela ozbiljnu i nepopravljivu štetu do donošenja konačne odluke ako se kompenzacijske mjere ne suspendiraju; i

- (c) šteta nanescna stranci koja je zatražila privremene mjere povezana s trenutačnom primjenom osporenih kompenzacijskih mjera premašuje interes trenutačne i djelotvorne primjene tih mjera.
5. Suspenzija postupka iz članka III.9. stavka 2. drugog podstavka ne primjenjuje se u postupku u skladu s ovim člankom.
6. Odluka koju arbitražni sud donese u skladu sa stavkom 4. ima samo privremeni učinak i ne dovodi u pitanje njegovu odluku o glavnoj stvari.
7. Suspenzija prestaje kad se donese konačna odluka u skladu s člankom 11. stavkom 2. Protokola, osim ako se u odluci arbitražnog suda u skladu sa stavkom 4. ovog članka odredi raniji datum.
8. Da bi se izbjegla svaka sumnja, za potrebe ovog članka podrazumijeva se da pri razmatranju interesa stranke koja je zatražila privremene mjere i druge stranke arbitražni sud uzima u obzir interese pojedinaca i gospodarskih subjekata stranaka, ali to ne znači da se tim pojedincima i gospodarskim subjektima pred njime dodjeljuje aktivna procesna legitimacija.

ČLANAK III.11.

Dokazi

1. Svaka stranka dostavlja dokaze o činjenicama na kojima temelji zahtjev ili obranu.

2. Arbitražni sud može na zahtjev stranke ili samoinicijativno od stranaka zatražiti relevantne informacije koje smatra nužnima i prikladnima. Arbitražni sud određuje rok do kojeg stranke moraju odgovoriti na njegov zahtjev.
3. Arbitražni sud može na zahtjev stranke ili samoinicijativno iz bilo kojeg izvora prikupljati informacije koje smatra prikladnima. Ako to smatra prikladnim, arbitražni sud može zatražiti i mišljenje stručnjaka u skladu s uvjetima koje su dogovorile stranke.
4. Sve informacije koje arbitražni sud pribavi na temelju ovog članka stavljaju se na raspolaganje strankama, koje arbitražnom sudu mogu podnijeti primjedbe na te informacije.
5. Nakon što zatraži mišljenje druge stranke, arbitražni sud donosi odgovarajuće mjere s obzirom na pitanja bilo koje stranke o zaštiti osobnih podataka, čuvanju poslovne tajne i legitimnim interesima povjerljivosti.
6. Arbitražni sud odlučuje o dopuštenosti, relevantnosti i snazi podnesenih dokaza.

ČLANAK III.12.

Rasprave

1. Ako se mora održati rasprava, arbitražni sud nakon savjetovanja sa strankama obavješćuje stranke dovoljno unaprijed o datumu, vremenu i mjestu održavanja rasprave.

2. Rasprava je javna, osim ako arbitražni sud po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranaka zbog ozbiljnih razloga odluči drukčije.
3. Predsjednik arbitražnog suda vodi i potpisuje zapisnik sa svake rasprave. Samo je taj zapisnik vjerodostojan.
4. Arbitražni sud može odlučiti održati virtualnu raspravu u skladu s praksom Međunarodnog ureda. Stranke se o tome pravodobno obavješćuje. U tim se slučajevima primjenjuju stavak 1. *mutatis mutandis* i stavak 3.

ČLANAK III.13.

Neispunjavanje obveza

1. Ako tužitelj bez valjanog razloga ne podnese tužbeni zahtjev u roku koji je utvrđen u ovom Dodatku ili koji je odredio arbitražni sud, arbitražni sud nalaže okončanje arbitražnog postupka, osim ako postoje neriješena pitanja u pogledu kojih možda treba donijeti odluku i ako arbitražni sud to smatra primjerenim.

Ako tuženik bez valjanog razloga ne podnese odgovor na obavijest o arbitraži ili odgovor na tužbu u roku koji je utvrđen u ovom Dodatku ili koji je odredio arbitražni sud, arbitražni sud nalaže nastavak postupka, ali pritom ne smatra da taj izostanak odgovora znači prihvatanje tužiteljevih navoda.

Drugi podstavak primjenjuje se i ako tužitelj ne podnese odgovor na protutužbu.

2. Ako se stranka propisno pozvana u skladu s člankom III.12. stavkom 1. ne pojavi na raspravi i ne dokaže da je imala valjan razlog za taj propust, arbitražni sud može nastaviti s arbitražom.

3. Ako stranka koju je arbitražni sud propisno pozvao da podnese dodatne dokaze to ne učini u zadanom roku i ne dokaže da je imala valjan razlog za taj propust, arbitražni sud može donijeti odluku na temelju raspoloživih dokaza.

ČLANAK III.14.

Okončanje postupka

1. Ako se dokaže da su stranke dobile razumnu priliku iznijeti svoje argumente, arbitražni sud može proglasiti okončanje postupka.

2. Ako to smatra potrebnim zbog iznimnih okolnosti, arbitražni sud može samoinicijativno ili na zahtjev stranke ponovno pokrenuti postupak u bilo kojem trenutku prije nego donese odluku.

POGLAVLJE IV.

ODLUKA

ČLANAK IV.1.

Odluke

Arbitražni sud nastoji odluke donositi konsenzusom. Međutim, ako se pokaže da odluku nije moguće donijeti konsenzusom, odluka arbitražnog suda donosi se većinom glasova arbitara.

ČLANAK IV.2.

Oblik i učinak odluke arbitražnog suda

1. Arbitražni sud može donositi zasebne odluke o različitim pitanjima u različito vrijeme.
2. Sve se odluke izdaju u pisanom obliku i u njima se navode razlozi na kojima se temelje. Odluke arbitražnog suda konačne su i obvezujuće za stranke.
3. Arbitri potpisuju odluku arbitražnog suda, koja mora sadržavati datum na koji je donesena i mjesto arbitraže. Primjerak odluke koju su potpisali arbitri dostavlja se strankama preko Međunarodnog ureda.

4. Međunarodni ured objavljuje odluku arbitražnog suda.

Pri objavi odluke arbitražnog suda Međunarodni ured pridržava se relevantnih pravila o zaštiti osobnih podataka, čuvanju profesionalne tajne i legitimnim interesima povjerljivosti.

Pravila iz drugog podstavka jednaka su za sve bilateralne sporazume u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje te za Sporazum o zdravlju, Sporazum o trgovini poljoprivrednim proizvodima i Sporazum o redovitom financijskom doprinosu Švicarske. Za potrebe Sporazuma Zajednički odbor donosi i ažurira ta pravila odlukom.

5. Stranke bez odgode postupaju u skladu sa svim odlukama arbitražnog suda.

6. U slučajevima iz članka 10. stavka 2. Protokola, nakon što prikupi mišljenja stranaka, arbitražni sud u odluci o glavnoj stvari određuje razuman rok za postupanje u skladu s odlukom na temelju članka 10. stavka 5. Protokola, uzimajući u obzir unutarnje postupke stranaka.

ČLANAK IV.3.

Mjerodavno pravo, pravila tumačenja, posrednik

1. Mjerodavno pravo obuhvaća Sporazum, pravne akte Unije na koje se u njemu upućuje i sva druga pravila međunarodnog prava relevantna za primjenu tih instrumenata.

2. Arbitražni sud odlučuje u skladu s pravilima tumačenja iz članka 7. Protokola.
3. Prijašnje odluke tijela za rješavanje sporova o proporcionalnosti kompenzacijskih mjera na temelju nekog od drugih bilateralnih sporazuma iz članka 11. stavka 1. Protokola obvezujuće su za arbitražni sud.
4. Arbitražni sud ne smije odlučivati kao posrednik ili *ex aequo et bono*.

ČLANAK IV.4.

Sporazumno rješenje ili drugi razlozi za okončanje postupka

1. Stranke mogu u bilo kojem trenutku sporazumno riješiti spor. Dogovore li rješenje, zajednički ga priopćuju arbitražnom sudu. Ako je za to rješenje potrebno odobrenje bilo koje od stranaka u skladu s relevantnim domaćim postupcima, u obavijesti se upućuje na to, a arbitražni se postupak suspendira. Ako takvo odobrenje nije potrebno odnosno nakon što se dostavi obavijest o završetku takvih domaćih postupaka, arbitražni se postupak zaključuje.
2. Ako tijekom postupka tužitelj pisanim putem obavijesti arbitražni sud da ne želi nastaviti postupak i ako do dana na koji arbitražni sud primi tu obavijest tuženik još nije poduzeo nikakve korake u okviru postupka, arbitražni sud izdaje rješenje o službenom okončanju postupka. Arbitražni sud odlučuje o troškovima, koje snosi tužitelj ako se to čini opravdanim s obzirom na ponašanje te stranke.

3. Ako prije donošenja odluke arbitražni sud zaključi da je nastavak postupka besmislen ili nemoguć iz bilo kojeg razloga osim onih iz stavaka 1. i 2., obavješćuje stranke o svojoj namjeri da donese rješenje o okončanju postupka.

Prvi podstavak ne primjenjuje se ako postoje neriješena pitanja u pogledu kojih možda treba donijeti odluku i ako arbitražni sud to smatra primjerenim.

4. Arbitražni sud strankama dostavlja primjerak rješenja o okončanju arbitražnog postupka ili odluke donesene sporazumno između stranaka s potpisom arbitara. Članak IV.2. stavci od 2. do 5. primjenjuju se na arbitražne odluke koje stranke donesu sporazumno.

ČLANAK IV.5.

Ispravak odluke arbitražnog suda

1. U roku od 30 dana od primitka odluke arbitražnog suda stranka može u obavijesti koju šalje drugoj stranci i arbitražnom sudu preko Međunarodnog ureda zatražiti od arbitražnog suda da u tekstu svoje odluke ispravi eventualne pogreške ili propuste u izračunu ili pisanju ili administrativne ili druge slične pogreške ili propuste. Ako smatra da je zahtjev opravdan, arbitražni sud izvršava odgovarajući ispravak u roku od 45 dana od primitka zahtjeva. Zahtjev nema suspenzivni učinak na rok iz članka IV.2. stavka 6.

2. Arbitražni sud može samoinicijativno izvršiti ispravke iz stavka 1. u roku od 30 dana od dostave odluke.

3. Ispravci iz stavka 1. ovog članka izvršavaju se u pisanom obliku i sastavni su dio odluke. Primjenjuje se članak IV.2. stavci od 2. do 5.

ČLANAK IV.6.

Naknade za rad arbitara

1. Naknade iz članka IV.7. moraju biti razumne s obzirom na složenost predmeta, vrijeme koje arbitri potroše na njega i sve ostale bitne okolnosti.

2. Utvrđuje se i prema potrebi ažurira popis dnevnih naknada i maksimalnog i minimalnog broja radnih sati, koji je zajednički za sve bilateralne sporazume u područjima povezanim s unutarnjim tržištem u kojima Švicarska sudjeluje te za Sporazum o zdravlju, Sporazum o trgovini poljoprivrednim proizvodima i Sporazum o redovitom financijskom doprinosu Švicarske. Taj se popis za potrebe Sporazuma donosi i ažurira odlukom Zajedničkog odbora.

ČLANAK IV.7.

Troškovi

1. Svaka stranka snosi vlastite troškove i pola troškova arbitražnog suda.

2. Arbitražni sud navodi svoje troškove u odluci o glavnoj stvari. Ti troškovi obuhvaćaju isključivo:

- (a) naknade za rad arbitara, koje se navode zasebno za svakog arbitra i koje određuje arbitražni sud u skladu s člankom IV.6.;
- (b) putne i druge troškove arbitara; i
- (c) naknade i troškove Međunarodnog ureda.

3. Iznosi iz stavka 2. moraju biti razumni s obzirom na vrijednost i složenost spora, vrijeme koje su arbitri i svi stručnjaci koje je imenovao arbitražni sud potrošili na njega i sve druge bitne okolnosti.

ČLANAK IV.8.

Polog troškova

1. Na početku arbitraže Međunarodni ured može zatražiti od stranaka da polože jednake iznose kao predujam za troškove iz članka IV.7. stavka 2.

2. Tijekom arbitražnog postupka Međunarodni ured može od stranaka zatražiti dodatne pologe povrh onih iz stavka 1.

3. Svi iznosi koje stranke polože na temelju ovog članka uplaćuju se Međunarodnom uredu, koji ih isplaćuje kako bi pokrio stvarno nastale troškove, uključujući prije svega naknade koje se isplaćuju arbitrima i Međunarodnom uredu.

POGLAVLJE V.

ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK V.1.

Izmjene

Zajednički odbor može odlukom donijeti izmjene ovog Dodatka.
